

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Ndob/2/2024
Identifikačné číslo spisu:	6123435747
Dátum vydania rozhodnutia:	24.07.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Miroslava Janečková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:6123435747.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Miroslavy Janečkovej a členiek senátu JUDr. Jany Hullovej a JUDr. Eriky Čanádyovej v spore žalobkyne obchodnej spoločnosti Best Tatry s.r.o., Prešov, Bachingerovka 2/12681, IČO: 47 372 532, zastúpenej spoločnosťou JUDr. JCLic. Tomáš Majerčák, PhD., s.r.o., Košice - mestská časť Juh, Kováčska 28, IČO: 52 858 774, proti žalovanej obchodnej spoločnosti Obec Mlynica, Mlynica, Mlynica 75, IČO: 00 326 429, zastúpenej spoločnosťou Advokátska kancelária Miloš Čičmanec s.r.o., Poprad, Petra Jilemnického 5778/43, o zaplatenie 81 260,28 eur s príslušenstvom, o nesúhlase Okresného súdu Prešov s postúpením veci, takto

rozhodol:

P r í s l u š n ý m súdom na prejednanie a rozhodnutie sporu j e Okresný súd Prešov.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Banská Bystrica dňa 29. decembra 2023 postúpil spor na prejednanie a rozhodnutie Okresnému súdu Prešov z dôvodu, že po podaní odporu žalovanou bol zo strany žalobkyne podaný návrh na pokračovanie v konaní na súde príslušnom na prejednanie veci podľa § 14 ods. 3 zákona č. 307/2016 Z. z. o upomínacom konaní a o doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o upomínacom konaní“).

2. Okresný súd Prešov s postúpením sporu nesúhlasil a postupom podľa § 43 ods. 2 CSP predložil vec Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na rozhodnutie o nesúhlase s postúpením veci z dôvodu, že vecne a miestne príslušným súdom na prejednanie a rozhodnutie danej veci je súd príslušný podľa sídla žalovanej. Poukázal na povahu predmetného sporu, pričom je názoru, že sa nejedná o obchodnoprávny spor, ale o spor občianskoprávny, pretože z obsahu žaloby vyplýva, že žalobkyňa, ktorou je obchodná spoločnosť a do jej predmetu činnosti spadá okrem iného aj uskutočňovanie stavieb a ich zmien, na vlastné náklady a na vlastných pozemkoch v obci postavila miestnu komunikáciu, ktorú žalovaná obec neodkúpila, hoci v súlade s platnou právnou úpravou ona je subjektom povinným budovať také komunikácie a ďalej sa starať o ich údržbu. Žalovaná obec po vybudovaní miestnej komunikácie žalobkyňou schválila územný plán obce, podľa ktorého predmetné pozemky žalobkyne, na ktorých bola vybudovaná komunikácia, určila za verejné priestranstvo. Medzi stranami sporu nie je uzavretá žiadna

zmluva oprávňujúca žalovanú pozemky žalobkyne užívať, žalovaná tiež neprejavila záujem pozemky s vybudovanou komunikáciou od žalobkyne kúpiť, žalobkyňa sa preto žalobou v danom spore domáha vydania bezdôvodného obohatenia, ktorým sa žalovaná na úkor žalobkyne užívaním nehnuteľnosti neoprávnene obohatila. Bezdôvodné obohatenie vyčíslila ako sumu zodpovedajúcu výške nájomného, ktoré žalovaná za užívanie nehnuteľnosti vo vlastníctve žalobkyne neplatí. Okresný súd Prešov je názoru, že z povahy veci nevyplýva, že by medzi stranami sporu išlo o záväzkový vzťah, kde na jednej strane vzťahu stojí subjekt verejného práva s tým, že vzťah sa týka zabezpečovania verejných potrieb alebo vlastnej prevádzky a na strane druhej je podnikateľský subjekt pri výkone svojej podnikateľskej činnosti. Žalobkyňa sa domáha vydania bezdôvodného obohatenia, ktoré jej malo vzniknúť práve z dôvodu, že žiaden zmluvný vzťah ohľadom užívania predmetnej nehnuteľnosti /na základe zmluvy upravenej zákonom č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka (ďalej aj „OZ“)/ medzi stranami sporu nevznikol, navyše žalobkyňa sama vo formulárovom návrhu v rámci upomínacieho konania uviedla, že v spore nejde o uplatňovanie obchodnoprávneho nároku.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „Najvyšší súd SR“ alebo „najvyšší súd“) ako súd spoločne nadriadený Okresnému súdu Banská Bystrica a Okresnému súdu Prešov podľa ust. § 43 ods. 2 CSP preskúmal vec a dospel k záveru, že nesúhlas Okresného súdu Prešov s postúpením veci Okresným súdom Banská Bystrica nie je dôvodný.

4. Podľa ust. § 36 ods. 1 a 2 CSP, konanie sa uskutočňuje na súde, ktorý je na prejednanie príslušný. Príslušnosť sa určuje podľa okolností v čase začatia konania, takto určená príslušnosť trvá až do skončenia konania.

5. Podľa ust. § 40 CSP v znení účinnom od 1. júla 2023, súd aj bez námietky skúma vecnú príslušnosť, kauzálnu príslušnosť a funkčnú príslušnosť počas celého konania; kauzálnu príslušnosť v obchodnoprávných sporoch súd skúma iba do otvorenia pojednávania alebo predbežného prejednania sporu.

6. Podľa ust. § 43 ods. 1 CSP, ak súd postupom podľa § 40 a § 41 zistí, že nie je príslušný, bezodkladne postúpi spor príslušnému súdu bez rozhodnutia a upovedomí o tom žalobcu. Žalovaného upovedomí len vtedy, ak mu už bola žaloba doručená.

7. Podľa ust. § 43 ods. 2 CSP, ak súd, ktorému bol spor postúpený, s postúpením nesúhlasí, bezodkladne predloží súdny spis bez rozhodnutia spoločne nadriadenému súdu na rozhodnutie o príslušnosti; ak ide o spor o miestnu príslušnosť, predloží súdny spis svojmu nadriadenému súdu. Týmto rozhodnutím sú súdy viazané.

8. Podľa ust. § 2 zákona o upomínacom konaní, na konanie je kauzálne príslušný Okresný súd Banská Bystrica.

9. Podľa ust. § 14 ods. 3 zákona o upomínacom konaní, ak žalobca v lehote podľa odseku 1 podá návrh na pokračovanie v konaní, súd postúpi vec do piatich pracovných dní súdu príslušnému na jej prejednanie podľa Civilného sporového poriadku a strany o tom upovedomí.

Ak príslušným na jej prejednanie je súd podľa § 2, súd strany upovedomí o pokračovaní v konaní.

10. Podľa ust. § 12 CSP, na konanie v prvej inštancii je príslušný okresný súd, ak tento zákon neustanovuje inak.

11. Podľa ust. § 13 CSP, na konanie v prvej inštancii je miestne príslušný všeobecný súd žalovaného, ak nie je ustanovené inak.

12. Podľa ust. § 15 ods. 1 CSP, všeobecným súdom právnickej osoby je súd, v ktorého obvode má právnická osoba adresu sídla.

13. Podľa ust. § 22 písm. e) CSP (v znení účinnom od 1. júna 2023), na konanie v obchodnoprávných sporoch je príslušný Okresný súd Prešov pre obvod Krajského súdu v Prešove.

14. Podľa ust. § 2 ods. 2 písm. a) zákona č. 513/1991 Zb. Obchodného zákonníka (ďalej aj „ObZ“), podnikateľom podľa tohto zákona je osoba zapísaná v obchodnom registri.

15. Podľa ust. § 261 ods. 2 ObZ sa touto časťou zákona spravujú takisto záväzkové vzťahy medzi subjektom verejného práva, ak sa týkajú zabezpečovania verejných potrieb alebo vlastnej prevádzky a podnikateľmi pri ich podnikateľskej činnosti.

16. Podľa ust. § 261 ods. 3 písm. b) ObZ je na účely odseku 2 subjektom verejného práva aj obec.

17. Podľa ust. § 3 ods. 5 písm. c) zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sídlach a obvodoch súdov“), sídlom Krajského súdu v Prešove je mesto Prešov a jeho obvod tvorí aj obvod Okresného súdu Poprad.

18. Z obsahu návrhu na vydanie platobného rozkazu vyplýva, že v predmetnom spore sa žalobkyňa (právnická osoba) domáha voči žalovanej (subjekt verejného práva - obec) zaplata sumy 81 260,28 eur s príslušenstvom, titulom vydania bezdôvodného obohatenia, ktoré mala žalovaná získať tým, že bez právneho dôvodu užíva pozemky vo vlastníctve žalobkyne, na ktorých žalobkyňa vybudovala miestne komunikácie. Keďže uvedené miestne komunikácie v obci Mlynica mala podľa žalobkyne vybudovať a ďalej sa starať o ich údržbu a správu obec, pričom žalovaná obec schválila územný plán, v ktorom určila predmetné nehnuteľnosti vo vlastníctve žalobkyne ako verejné priestranstvo, pozemky pod miestne komunikácie a ich príslušenstvo, avšak tieto po ich vybudovaní od žalobkyne neodkúpila, ani s ňou neuzavrela nájomnú zmluvu alebo inú zmluvu, na základe ktorej by vznikol medzi stranami sporu záväzkový vzťah, oprávňujúci žalovanú k užívaniu nehnuteľností, žalobkyňa sa v prejednávacom spore domáha nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia vo výške zodpovedajúcej sume, ktorú by žalovaná platila ako nájomné za pozemky. Na základe podaného návrhu Okresný súd Banská Bystrica vydal dňa 29. novembra 2023 platobný rozkaz č. k. 9Up/1772/2023-64, proti ktorému podala žalovaná včasný a odôvodnený odpor. Okresný súd Banská Bystrica následne postupom v súlade s § 14 ods. 1 zákona o upomínacom konaní žalobkyňu vyzval, aby sa k podanému odporu písomne vyjadrila v lehote 15 dní od doručenia výzvy súdu a tiež, aby v stanovenej lehote uviedla, či navrhuje pokračovanie v konaní proti žalovanej na súde príslušnom na prejednanie veci podľa CSP. Keďže žalobkyňa vo vyjadrení k odporu navrhla, aby konanie pokračovalo na súde príslušnom na prejednanie veci podľa CSP, Okresný súd Banská Bystrica spor postúpil Okresnému súdu Prešov ako súdu kauzálnu príslušnému na prejednanie a rozhodnutie obchodnoprávneho sporu a strany sporu o postúpení veci upovedomil.

19. Najvyšší súd Slovenskej republiky s poukazom na uvedené konštatuje, že pre rozhodnutie predmetného sporu o príslušnosť bolo zásadné vyriešiť otázku povahy tohto sporu. Pre zodpovedanie otázky, či základom sporu je záväzkový vzťah majúci obchodný charakter a jedná sa o spor obchodnoprávny, alebo či ide naopak o spor občianskoprávny, je potrebné skúmať povahu subjektov daného vzťahu a tiež povahu záväzkového vzťahu.

20. Z pohľadu subjektov záväzkového vzťahu, ktorého sa predmetný spor týka, žalobkyňou je právnická osoba - podnikateľ podľa § 2 ods. 2 písm. a) ObZ. Keďže žalovaná je bez akýchkoľvek pochyb subjektom verejného práva podľa § 261 ods. 3 písm. b) ObZ, záväzkový vzťah, založený medzi stranami sporu získaním neoprávneného majetkového prospechu zo strany žalovanej na úkor žalobkyne (bezdôvodným obohatením), by napĺňal atribúty vymedzené ustanovením § 261 ods. 2 a 3 ObZ, že sa jedná o vzťah medzi subjektom verejného práva a podnikateľom. V ustanovení § 451 OZ je bezdôvodné obohatenie vymedzené predovšetkým ako záväzok, z ktorého vzniká tomu, kto sa obohatil povinnosť vydať všetko, o čo sa bezdôvodne obohatil a oproti tomu vzniká i právo toho, na úkor ktorého k obohateniu došlo, požadovať vydanie toho, o čo sa druhý zo subjektov tohto záväzku obohatil (viď rozsudok Najvyššieho súdu SR z 30. júna 2010, sp. zn. 4Cdo/46/2009). Zväzkové vzťahy medzi podnikateľmi a subjektmi verejného práva upravuje odsek 2 až 5 § 261 ObZ. Zákon tu prelmuje zásadu vyslovenú v odseku 1, že na oboch stranách záväzkového vzťahu musia byť podnikatelia, a pripúšťa, aby režimu Obchodného zákonníka boli podriadené aj vzťahy, kde podnikateľ vystupuje ako subjekt len na jednej strane (tzv. jednostranné obchody). Zákon vyžaduje, aby na jednej strane záväzkového vzťahu stál podnikateľ a aby záväzok súvisel s jeho podnikateľskou činnosťou. Na druhej strane záväzku môžu vystupovať subjekty verejného práva a záväzok sa musí týkať zabezpečenia verejných potrieb alebo

vlastnej prevádzky.

21. Čo sa týka posúdenia charakteru predmetného záväzkového vzťahu, najvyšší súd vychádzal zo skutočností vyplývajúcich z návrhu na vydanie platobného rozkazu a pripojených príloh, podľa ktorých žalobkyňa je vlastníkom nehnuteľností - pozemkov nachádzajúcich sa v katastrálnom území obce Mlynica, obec Mlynica, okres Poprad a v súvislosti s výkonom svojej podnikateľskej činnosti, pri výstavbe rodinných domov v žalovanej obci, na pozemkoch vybudovala miestne komunikácie s príslušenstvom, ktoré jej v danom čase umožnili zrealizovať výstavbu domov. Obec Mlynica všeobecne záväzným nariadením schválila územný plán zóny obce s názvom „Obytná zóna Pod senníkom“, v ktorom sú dané nehnuteľnosti žalobkyne zakreslené a sú zaradené do siete miestnych komunikácií. Žalobkyňa sa domnieva, že v súlade s § 4 ods. 3 zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení, obec pri výkone samosprávy má zabezpečiť výstavbu, údržbu a správu miestnych komunikácií. Keďže miestne komunikácie na vlastných pozemkoch vybudovala žalobkyňa, pričom žalovaná od nej dané nehnuteľnosti neodkúpila, ani si ich užívanie so žalobkyňou zmluvne nedojednala, poukazujúc na rozsudok najvyššieho súdu z 31. januára 2011, sp. zn. 4Cdo/52/2009, žalobkyňa je názoru, že žalovaná sa na jej úkor, užívaním pozemkov v jej vlastníctve bez právneho dôvodu, bezdôvodne obohatila. Pretože sa jedná o nehnuteľnosti vo vlastníctve žalobkyne, ktoré sú verejným priestranstvom a všeobecné užívanie verejného priestranstva si strany sporu nedojednali zmluvou, žalovaná obec nemá oprávnenie, aby žalobkyňa strpela užívanie pozemkov v jej vlastníctve bezodplatne. Žalobkyňa výšku bezdôvodného obohatenia vyčíslila ako sumu zodpovedajúcu nájomnému, ktoré by žalovaná za užívanie nehnuteľnosti platila. Vychádzajúc z uvedeného, najvyšší súd konštatuje, že niet pochyb, že záväzkový vzťah medzi stranami sporu vznikol na strane žalobkyne pri výkone jej podnikateľskej činnosti. Z výpisu z obchodného registra vyplýva, že žalobkyňa má v rámci predmetu svojej činnosti zahrnuté okrem iného aj prípravné práce k realizácii stavieb, uskutočňovanie stavieb a ich zmien a dokončovacie stavebné práce pri realizácii exteriérov a interiérov. Pri splnení kritéria, že na druhej strane záväzku vystupuje subjekt verejného práva a záväzok sa musí týkať zabezpečenia verejných potrieb alebo vlastnej prevádzky, najvyšší súd skúmal, či dotknuté nehnuteľnosti vo vlastníctve žalobkyne možno považovať za verejné priestranstvo, teda či sú užívané verejnosťou, čím je vlastník odlišný od obce bez súkromnoprávneho titulu obmedzovaný vo svojich užívateľských právach, a dospel k záveru, že aj uvedené kritérium je v danom spore o príslušnosť splnené. Ako už najvyšší súd vo svojom skoršom rozhodnutí z 28. februára 2023, sp. zn. 1Obdo/57/2021, v skutkovo a právne obdobnej veci, vyslovil, pre vznik bezdôvodného obohatenia na strane obce (mesta) je rozhodujúce to, že určitý pozemok vo vlastníctve inej osoby, ktorá je odlišná od samotnej obce (mesta), je skutočne (reálne, fakticky) užívaný na účely uspokojovania potrieb obyvateľov obce (mesta), a že sa tak deje bez súkromnoprávneho titulu (dohody s vlastníkom pozemku) a bez toho, aby sa vlastníkovi plnila zodpovedajúca protihodnota. Už žalobkyňa v návrhu na vydanie platobného rozkazu tvrdí, že žalovaná obec schválila územný plán obce, v ktorom určila dotknuté pozemky žalobkyne s vybudovanými komunikáciami za verejné priestranstvo, pozemky pod miestne komunikácie a ich príslušenstvo (miestne komunikácie a ich príslušenstvo). Z výpisu uznesenia obce Mlynica č. 173/2023 zo 7. zasadnutia obecného zastupiteľstva v Mlynici konaného 20. septembra 2023, ktoré je prílohou návrhu na vydanie platobného rozkazu, je najvyššiemu súdu zrejmé, že obecné zastupiteľstvo v Mlynici k bodu 19. programu zasadania zobralo na vedomie návrh kúpnej zmluvy od žalobkyne na kúpu uvedených nehnuteľností, a to miestnych komunikácií postavených na parcelách registra „C“, dažďovej kanalizácie a verejného osvetlenia vybudovaných na parcelách registra „C“. Je nesporné, že predmetné nehnuteľnosti vo vlastníctve žalobkyne, ktoré sa nachádzajú v katastrálnom území obce Mlynica sú prístupné verejnosti, slúžia tiež ako príjazdové cesty a chodníky v novovybudovanej obytnej zóne a sú reálne využívané verejnosťou. Žalovaná síce v odpore k vydanému platobnému rozkazu rozporne uviedla, že sporná technická infraštruktúra (predmetné nehnuteľnosti vo vlastníctve žalobkyne) neboli zaradené do siete miestnych komunikácií, no zároveň dodala, že „Právne predpisy, na ktoré odkazuje žalobca v žiadnom zo svojich ustanovení neukladajú povinnosť obciam prevziať pod svoju správu a do svojho vlastníctva akúkoľvek vybudovanú komunikáciu, len preto že slúži alebo by mala slúžiť obyvateľom obce.“. Skutočnosť, že dané nehnuteľnosti boli vybudované za účelom, aby slúžili obyvateľom obce teda žalovaná nerozporela. Žalovaná tiež v odpore poznamenala, že územný plán obce predmetné cesty označuje za „verejnoprospešné stavby“, čím ich odlišuje od iných ciest v katastrálnom území obce Mlynica, ktoré označuje za miestne komunikácie. Žalobkyňa následne

podala písomné vyjadrenie k odporu žalovanej a doplnila, že cesty, ktoré sú predmetom sporu sú verejné miestne komunikácie, ktoré v súlade s územným plánom obytnej zóny obce slúžia verejnosti. Už v projektovej dokumentácii pre stavebné povolenie je pre každú vetvu navrhnutá miestna komunikácia funkčnej triedy C3. Sama žalovaná, obec Mlynica ako stavebný úrad vydala kolaudačné rozhodnutie o povolení užívania daných stavieb, pričom stavebné objekty, ktoré boli predmetom kolaudačného rozhodnutia boli popísané ako SO-02 - Verejné komunikácie a SO-05 Povrchový odvodňovací rigol. Žalobkyňa poukázala tiež na to, že aj v bežnej korešpondencii žalovaná predmetné cesty nazýva ako miestne komunikácie., resp. obslužné miestne komunikácie. Uzavrela, že miestne komunikácie, ktoré sú predmetom sporu boli vybudované v súlade s územným plánom obce Mlynica pre obyvateľov obce a širokú verejnosť. Komunikácie nie sú oplotené ani uzavreté, sú prístupné vopred neobmedzenému okruhu užívateľov. Ide o verejné a o všeobecne prístupné a užívané ulice, ktoré slúžia miestnej doprave, tak ako to predpokladá zákon č. 135/1961 Zb. o pozemných komunikáciách (cestný zákon). Dodala, že verejným priestranstvom je aj verejná cestná komunikácia. Najvyšší súd SR s poukazom na uvedené uzatvára, že verejné priestranstvá slúžiace verejnosti ako cestné komunikácie (príjazdové cesty), chodníky, osvetlenie, nepochybne slúžia verejným potrebám, teda záväzkový vzťah medzi stranami sporu z titulu bezdôvodného obohatenia sa týka zabezpečenia verejných potrieb, a preto je potrebné ho posúdiť v súlade s § 261 ods. 2 a 3 ObZ ako vzťah medzi subjektom verejného práva pri zabezpečovaní verejných potrieb a podnikateľom pri jeho podnikateľskej činnosti. Záväzkový vzťah medzi stranami sporu v prejednávanej veci, ktorý sa týka zabezpečovania verejných potrieb, je obchodným záväzkovým vzťahom podľa ust. § 261 ods. 2 ObZ.

22. Najvyšší súd SR v nadväznosti na uvedené uvádza, že ustanovenie § 261 ObZ kogentným spôsobom vymedzuje, ktoré záväzkové vzťahy podliehajú právnej úprave obsiahnutej v tretej časti Obchodného zákonníka, a teda kde sa uplatní právna úprava Obchodného zákonníka ako lex specialis vo vzťahu k všeobecnej úprave v Občianskom zákonníku. Ide o obligatórne uplatnenie Obchodného zákonníka, preto v týchto prípadoch nemožno aplikáciu Obchodného zákonníka vylúčiť dohodou strán. Obchodné záväzkové vzťahy treba vnímať ako pojem hmotného práva, na rozdiel od pojmu obchodné veci (obchodné spory), ktorý patrí do terminológie procesného práva. Hoci obchodnoprávny spor nie je bližšie normami procesného práva definovaný, keďže procesné normy slúžia realizácii hmotného práva, ktoré je súdom v konaní nachádzané a chránené, bolo by neúčelné aby spory vyvolané z obchodného záväzkového vzťahu neprejednávali a nerozhodovali súdy kauzálné príslušné v obchodnoprávných sporoch podľa ust. § 22 CSP. Z procesnoprávneho hľadiska sa tak v danom prípade jedná o obchodnoprávny spor.

23. Najvyšší súd Slovenskej republiky dospel k záveru, že v prejednávanom obchodnoprávnom spore je v zmysle § 22 písm. e) CSP v znení účinnom od 1. júna 2023 v spojení s § 13, § 15 CSP a § 3 ods. 5 písm. c) zákona o sídlach a obvodoch súdov, kauzálné príslušným súdom na prejednanie a rozhodnutie sporu Okresný súd Prešov, a to s ohľadom na skutočnosť, že žalovaná je právnickou osobou s adresou sídla v obvode Okresného súdu Poprad, ktorý spadá do obvodu Krajského súdu v Prešove.

24. Nesúhlas Okresného súdu Prešov s postúpením veci Okresným súdom Banská Bystrica nie je dôvodný, keďže na konanie v danom obchodnoprávnom spore je kauzálné príslušný Okresný súd Prešov.

25. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.